

Sygn. akt XII C 2014/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Maria Prusinowska

Protokolant Protokolan sądowy A. N.

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 czerwca 2016 r. w P.

sprawy z powództwa **W. K. (1) PESEL (...)**

przeciwko **Skarbowi Państwa –Prezesowi Sądu Okręgowego w Poznaniu**

o zapłatę

1. oddala powództwo;
2. zasądza od Skarbu Państwa –Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz adw. K. J. kwotę 3600 zł netto plus VAT tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego powodowi z urzędu.

SSO Maria Prusinowska

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądania powód W. K. (2), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata ustanowionego postanowieniem z dnia 20 października 2015 r., wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa –Prezesa Sądu Okręgowego w Poznaniu kwoty 80 000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda – prawa do ochrony zdrowia i doznane cierpienia psychiczne. (k. 33).

W uzasadnieniu żądania powód wskazał, że jego stan zdrowia podczas pobytu w zakładzie karnym ulegał systematycznemu pogorszeniu wskutek nieprawidłowego leczenia lub zaniechań w procesie leczenia. Przed Sądem toczą się sprawy z powództwa W. K. (2) dotyczące m.in. braku leczenia powoda. W ocenie powoda nieudzielenie mu przerwy w karze doprowadziło do dalszego pogorszenia stanu jego zdrowia, a także spowodowało cierpienia psychiczne spowodowane niemożnością poratowania zdrowia w warunkach wolnościowych. Nadto postanowienie o odmowie udzielenia przerwy w karze zapadło w wyniku nieprawidłowych i niepełnych ustaleń faktycznych. Sąd nie zweryfikował świadectwa lekarskiego wystawionego przez lekarza służby więziennej poprzez zasięgnięcie opinii biegłych lekarzy danej specjalizacji na okoliczność czy stan zdrowia powoda nie stanowi wskazań do udzielenia mu przerwy w karze. Powód ubocznie wskazał, iż świadczenia zdrowotne udzielane przez więzienną służbę zdrowia mają węższą zakresowo ofertę i są niższej jakości niż dla osób nie pozbawionych wolności. ponadto pracownicy służby zdrowia spoza zakładu karnego źle traktują więźniów, zbywają ich i odnoszą się do nich z lekceważeniem.

Postanowieniem z dnia 15 października 2015 r. Sąd zwolnił powoda od kosztów

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – Prezes Sądu Okręgowego w Poznaniu wniósł o oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29 września 2015 r. wydane w sprawie (...)w przedmiocie odmowy powodowi udzielenia przerwy w karze zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 grudnia 2015 r. Pozwany podniósł nadto, iż powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego określonych w art. 417 § 1 kc. Okoliczność, że wydane rozstrzygnięcie było niekorzystne dla strony powodowej nie stanowi o jego bezprawności. Zdaniem pozwanego nie zostały także wykazane przesłanki z art. 417^{((1))}§ 2 kc, a zatem nie została spełniona podstawowa przesłanka warunkująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Zatem brak ustalenia bezprawności działań lub zaniechań pozwanego niweluje konieczność badania pozostałych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, w związku z tym zasadne jest ograniczenie rozprawy do ustalenia braku przesłanki bezprawności. Ubocznie pozwany zakwestionował również wysokość dochodzonego roszczenia.

Do końca postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd ustalił, co następuje:

Powód W. K. (2) ma 57 lat. Przebywa w warunkach izolacji więziennej od dnia 18 grudnia 1986 r. Ostatnią przerwę w karze odbywał w roku 1995, w czasie której popełnił kolejne przestępstwa. W trakcie powrotu z rozprawy w dniu 16 lipca 1990 r. powód usiłował dokonać ucieczki. W okresie od roku 1997 do 2005 został zaliczony do kategorii osadzonych niebezpiecznych z uwagi na podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 148 kk w trakcie ostatniej przerwy w odbywaniu kary. Powód nie uczestniczy w programie przepustkowym, nie jest również zatrudniony ze względu na stan zdrowia- jest osoba niewidząca. Od czerwca 2013 r. odbywa karę w systemie programowanego oddziaływania. Wielokrotnie prezentował zachowania agresywne i dokonywał autoagresji. Dwukrotnie w latach 1990 i 1997 stosowano wobec niego środki przymusu bezpośredniego. Obecnie powód odbywa karę pozbawienia wolności na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie (...).

Okoliczność bezsporna, a nadto opinia dyrektora Aresztu Śledczego- k. 65,

W dniu 27 czerwca 2015 r. powód wystąpił do Sądu Okręgowego w Poznaniu o udzielenie przerwy w karze pozbawienia wolności na czas leczenia, operacji oczu, kręgosłupa szyjnego oraz astmy oskrzelowej, których to chorób nabawił się trakcie odbywania kary pozbawienia wolności.

Z opinii o stanie zdrowia powoda z dnia 31 sierpnia 2015 r. wynika, iż powód od wielu lat cierpi na zaburzenia widzenia. Wielokrotnie był konsultowany okulistycznie m.in. w listopadzie 2006 r. na (...) Szpitala Aresztu Śledczego w B., gdzie rozpoznano u niego zaćmę podtorebkową tylną oka prawego, stan po mikrowylewach do ciała szklistego obu oczu, ślepotę oka lewego po ciężkim zapaleniu wewnątrzgałkowym. Powód został zakwalifikowany do operacji zaćmy. Powód nie wyraził zgody na leczenie w Szpitalu w B., natomiast wskazał jednostki wolnościowe, których byłby skłonny poddać się zabiegowi. W roku 2013 powód miał wykonane badania elektrofizyczne (...) i ERG obu oczu. Na dzień 21 września 2015 r. powód oczekiwał na konsultację w Klinice (...) przy ul. (...) w P. w celu oceny i kwalifikacji do zabiegu zaćmy oka prawego. U powoda stwierdzono także żylaki kończyn dolnych, które przez chirurga zostały zakwalifikowane do zabiegu operacyjnego. Powód był leczony powodu podostrego zapalenia oskrzeli, a następnie odbywał okresowe kontrole z powodu (...). W lutym 2015 r. przebywał na oddziale wewnętrznym S2 Aresztu Śledczego w P. z powodu zapalenia oskrzeli. Powód ma także zdiagnozowane od roku 2006 nadciśnienie tętnicze, regulowane farmakologicznie. Okresowo był konsultowany przez ortopedę z powodu przewlekłego zespołu bólowego odcinka szyjnego kręgosłupa w przebiegu zmian zwyrodnieniowo- dyskopatycznych. U powoda stwierdzono nadto nieprawidłową osobowość. Zgodnie z ww. opinią powód mógł być leczony w zakładzie karnym.

Dowód: opinia o stanie zdrowia powoda – k. 26-27, dokumentacja medyczna powoda – k. 77-164,

Postanowieniem z dnia 29 września 2015 r. wydanym w sprawie (...) Sąd odmówił powodowi udzielenia przerwy w karze. Sąd uznał, iż więzennictwo dysponuje odpowiednimi zakładami leczniczymi i tylko w szczególnych sytuacjach,

kiedy więzienna służba zdrowia nie może zapewnić pomocy medycznej na odpowiednim dla danego przypadku poziomie, konieczne okazuje się przerwanie odbywania kary przez chorego. Sąd wskazał, iż w przypadku powoda taka sytuacja nie zachodzi i powołał się na świadectwo lekarskie z dnia 31 sierpnia 2015 r. zdaniem sądu penitencjarnego powód ma zapewnioną opiekę specjalistyczną i przyjmuje odpowiednie leki. Konieczne zabiegi, w tym operacja oczu, mogłyby odbyć się w ramach więziennej służby zdrowia, natomiast brak zgody powoda na operację, ma, zdaniem sądu, charakter koniunkturalny i zmierza do wymuszenia przerwy w karze. Wobec powyższego sąd odmówił powodowi udzielenia przerwy w karze.

Dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29 września 2015 r. – k. 74,

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł powód. Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 9 grudnia 2015 r. w sprawie (...) utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. W toku postępowania odwoławczego sąd dopuścił dowód uzupełniającej opinii o stanie zdrowia powoda. Z opinii z dnia 29 października 2015 r. wynika w sposób jednoznaczny, iż stanowisko powoda odnośnie konieczności leczenia na wolności nie zostało potwierdzone. Także konsultacja okulistyczna w dniu 21 września 2015 r. w Klinice (...) na ul. (...) w P. wykazała, że operacja zaćmy u powoda może się odbyć w trybie ambulatoryjnym, pod konwojem, w wolnościowej placówce okulistycznej. Powód, w ocenie sądu, nie wykazał, zasadności udzielenia mu przerwy w karze pozbawienia wolności, bowiem jego leczenie, nawet w placówce wolnościowej, może odbyć się bez konieczności przerywania odbywania kary. Wobec powyższego udzielenie przerwy w odbywaniu kary ze względu na stan zdrowia powoda nie było zasadne.

Dowód: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 grudnia 2015 r. – k. 79-81,

W dniach 29 września 2015 r., 12 października 2015 r., 26 października 2015 r. powód odbywał konsultacje neurologiczne. Oceniono wyniki badań powoda, w tym MR odcinka szyjnego kręgosłupa. Nie został zakwalifikowany do leczenia operacyjnego, zalecono leczenie zachowawcze. Powód nie wyraził zgody na leczenie operacyjne w Klinice (...) na ul. (...) w P. z powodów osobistych. Zgadza się na leczenie operacyjne na innym oddziale okulistycznym. Dnia 18 stycznia 2016 r. Areszt Śledczy w P. zwrócił się do Szpitala (...) w P., Szpitala Wojewódzkiego w P. oraz do Szpitala im. (...) o wyznaczenie terminu konsultacji okulistycznej osadzonego w celu kwalifikacji do leczenia operacyjnego i wyznaczenia terminu operacji.

Dowód: opinia o stanie zdrowia powoda z dnia 29 października 2015 r. – k. 130-131, a także z dnia 14 stycznia 2016 r. – k. 161-162, historia choroby powoda – k. 139, pismo z dnia 18 stycznia 2016 r. – k. 160,

W tut. Sądzie toczy się kilka spraw z powództwa W. K. (2) przeciwko Skarbowi Państwa o zadośćuczynienie m.in. za zaniechanie lub nieprawidłowe leczenie powoda w trakcie jego pobytów w zakładzie karnym.

Okoliczność bezsporna

Nie toczyło się, ani nie toczy postępowanie o stwierdzenie niezgodności z prawem ww. orzeczeń sądu penitencjarnego.

Okoliczność bezsporna

Powyższy stan faktyczny pozostawał w zasadzie bezsporny pomiędzy stronami i został ustalony na podstawie dowodów z cytowanych wyżej dokumentów zawartych w aktach sprawy, a także sprawy (...) tut. Sądu, których prawdziwość i moc dowodowa nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu.

W odniesieniu do zeznań powoda W. K. (2) Sąd uznał, iż są one wiarygodne w zakresie, w jakim były zgodne z treścią dokumentów, zgromadzonych w aktach sprawy. W ocenie Sądu stanowiły one subiektywną opinię na temat sposobu procedowania przez sąd penitencjarny, były ogólnikowe i nie odnosiły się do konkretnych okoliczności, które mogłyby mieć znaczenia przy ocenie przesłanek odpowiedzialności pozwanego za rzekome naruszenie dóbr osobistych powoda. Powód w trakcie zeznań polemizował prawomocnymi ustaleniami Sądu poczynionymi w sprawie (...), a także z treścią świadectw lekarskich oraz opinii lekarskich, które były wystawiane w toku leczenia powoda oraz na potrzeby

postępowania w przedmiocie wniosku powoda o udzielenie przerwy w karze pozbawienia wolności. Z tych względów Sąd nie brał pod uwagę tego dowodu przy rekonstrukcji stanu faktycznego sprawy. Powód nie dysponuje bowiem dostateczną wiedzą medyczną, aby skutecznie podważać opinie lekarskie. Ponadto istotą niniejszego postępowania nie było podważanie treści świadectw lekarskich czy też innych dokumentów dotyczących stanu zdrowia powoda. Z tej też przyczyny Sąd na rozprawie w dniu 20 czerwca 2016 r. oddalił wnioski dowodowe powoda zgłoszone w piśmie z dnia 11 kwietnia 2016 r., a dotyczące świadków E. M., W. N., J. A., W. L., W. C., E. W., S. N., R. J. oraz A. K. Nadto Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy o specjalizacji: okulista, neurochirurg, neurolog, pulmonolog na okoliczność jaki jest aktualny stan zdrowia powoda, jaki był stan zdrowia powoda we wrześniu 2015 r. i grudniu 2015 r., czy świadectw zdrowia wydane na użytek postępowania Sądu Okręgowego w Poznaniu w sprawie (...) i Sądu Apelacyjnego w Poznaniu w sprawie (...) zawierają rzetelne i wyczerpujące informacje o stanie zdrowia powoda, czy powód miał zapewnioną właściwą opiekę medyczną i czy postępowanie medyczne względem powoda było prawidłowe i zgodne z procedurami medycznymi, czy dokumentacja medyczna powoda była prowadzona prawidłowo, czy istnieją postępy w leczeniu powoda w zakresie jego schorzeń i czy stan zdrowia powoda uległ poprawie, a jeżeli nie jakie są przyczyny pogorszenia jego stanu zdrowia. Nadto powód wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych lekarzy ww. specjalizacji oraz biegłego psychologa (względnie psychiatry) na okoliczność oszacowania wymiaru cierpień fizycznych i psychicznych powoda doznawanych w związku z pogorszeniem się jego stanu zdrowia, a w szczególności utraty wzroku oraz niemożności poratowania zdrowia w warunkach wolnościowych. Sąd oddalił także wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka W. B. oraz A. H. na okoliczność podstawy oraz przyczyn towarzyszących odmowie wyrażenia zgody na udzielenie przerwy w karze. Należy wskazać, iż powód w niniejszym sporze zarzuca Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż sąd penitencjarny rozpoznając jego wniosek o udzielenie przerwy odbywaniu kary ze względu na stan zdrowia nie zweryfikował w sposób rzetelny świadectwa lekarskiego wskutek czego nie udzielono mu przerwy w karze i nie mógł korzystać z opieki medycznej w warunkach wolnościowych. Niniejsze postępowanie nie dotyczy wadliwego leczenia powoda, czy też ustalenia jaki jest, był lub mógłby być jego stan zdrowia na skutek udzielenia mu przerwy w karze i stworzenia możliwości korzystania z wybranych placówek medycznych. Powód swoje powództwo skierował przeciwko Skarbowi Państwa-Prezesowi Sądu Okręgowego w Poznaniu zarzucając sądowi wydanie wadliwej decyzji. Zatem większość okoliczności, na które mieli zeznawać świadkowie powołani przez powoda nie dotyczy okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania (art. 227 kpc). Podobnie jeśli chodzi o tezę dowodową w zakresie prowadzenia dokumentacji medycznej powoda stwierdzić należy, iż powód w ogóle nie wskazywał w niniejszym procesie, aby jego dokumentacja medyczna była prowadzona wadliwie, czy też nie odzwierciedlała rzetelnie jego stanu zdrowia i przebytych badań, czy konsultacji. Zatem teza dowodowa zmierza do ustalenia faktów, które nie były objęte podstawą faktyczną żądania. Wiedza, którą dysponują świadkowie mogłaby być przydatna, gdyby istotą postępowania było nieprawidłowe leczenie powoda, ale wówczas legitymowanym biernie byłoby inne statio fisci, to jest dyrektor zakładu karnego czy aresztu śledczego. Poza tym powód występował już z roszczeniami opartymi o wyżej powołaną podstawę faktyczną przed tut. Sąd. Nadto przesłuchanie ww. świadków miało służyć podważeniu opinii medycznych, świadectw lekarskich, które zostały wydane na potrzeby innego postępowania, które zostało prawomocnie zakończone. W ocenie Sądu podważanie wiarygodności i mocy dowodowej tychże dokumentów powinno odbywać się w postępowaniu toczącym się przed sądem penitencjarnym, a sąd cywilny nie ma w tym zakresie żadnych uprawnień. Dopuszczenie powyższych wniosków dowodowych prowadziłoby do niedopuszczalnej kontroli trafności orzeczenia sądu penitencjarnego, a takie uprawnienie sądowi cywilnemu nie przysługuje. Jeśli chodzi o przesłuchanie w charakterze świadków S. B. (1) czy Prokurator A. H. to dodatkowo podnieść należy, iż okoliczności, na które świadkowie mieliby zeznawać wynikają wprost z treści protokołów posiedzeń oraz z treści orzeczeń sądu penitencjarnego. Oceniając przydatność wniosków o wydanie opinii biegłych lekarzy różnych specjalizacji to wskazać trzeba, że teza dowodowa dla biegłych nie dotyczy okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem dotyczy głównie sposobu leczenia powoda, jego stanu zdrowia, czy też weryfikacji dokumentów, na których opierał się przy wydawaniu decyzji sąd penitencjarny. Nadto dowód ten jest nieprzydatny w niniejszym postępowaniu, bowiem nie można z jego pomocą ustalić w sposób nie budzący wątpliwości, że stan zdrowia powoda pogorszył się wskutek nie udzielenia przerwy w odbywaniu kary i uniemożliwieniu powodowi leczenia w placówkach przez niego wybranych. To, czy stan zdrowia powoda uległ pogorszeniu pomiędzy wrześniem 2015 r. a chwilą obecną może być wypadkową wielu czynników, w tym postępującej i nie dającej się zahamować choroby. Nie można też w sposób jednoznaczny stwierdzić, że powód w warunkach

wolnościowych miałyby możliwość skorzystania z pomocy lekarskiej szybciej, niż ma to zagwarantowane obecnie oraz czy leczenie to doprowadziłoby do oczekiwanych przez powoda efektów. Zatem przeprowadzanie dowodu z opinii biegłych jest zbędne i nie prowadziło do wyjaśnienia kwestii podniesionych w tezie dowodowej. Tym bardziej, iż pozwany wykazał, że wobec powoda jest wdrożone leczenie zarówno w warunkach więziennych, jak i wolnościowych, z którego to leczenia powód nie chce korzystać podając inne, dogodne dla siebie placówki. Dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy na okoliczność wymiaru cierpień powoda związanych z pogorszeniem jego stanu zdrowia i niemożnością jego poratowania w warunkach wolnościowych jest przedwczesne, bowiem powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się w całości nieuzasadnione i jako takie podlegało oddaleniu.

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądań pozwu powód domagał się od pozwanego Skarbu Państwa –Prezesa Sądu Okręgowego w Poznaniu zapłaty kwoty 80 000 zł tytułem zadośćuczynienia, przy czym z treści pism procesowych powoda oraz jego oświadczeń złożonych w toku rozprawy sądowej, należy wnosić, iż swoje roszczenia wywodził z faktu naruszenia przez Sąd, w toku postępowania sądowego w sprawie o sygn. akt VKow 5161/15, przepisów prawa karnego wykonawczego, w wyniku czego doszło do wydania krzywdzącego dla powoda postanowienia w przedmiocie odmowy udzielenia przerwy w karze pozbawienia wolności. Powód doprecyzował przy tym, że postanowienie zapadło w wyniku nieprawidłowych i niepełnych ustaleń faktycznych, a sąd penitencjarny nie zweryfikował świadectwa lekarskiego wystawionego przez lekarza więziennej służby zdrowia poprzez zasięgnięcie opinii biegłych lekarzy danej specjalizacji. Wskutek czego doszło do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci prawa do ochrony zdrowia. Można nadto przypuszczać, iż powód upatruje również naruszenia swoich dóbr osobistych w postaci prawa do sądu i rzetelnego procesu.

Powód zatem domagał się zadośćuczynienia krzywdy powstałej w wyniku naruszenia jego dóbr osobistych, a zatem podstawę prawną roszczenia stanowił art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Poszkodowany (powód) aby uzyskać zadośćuczynienie pieniężne musi, stosownie do postanowień art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., wykazać:

- 1) naruszenie dobra osobistego,
- 1) winę sprawcy (przy czym w wypadku odpowiedzialności Skarbu Państwa za bezprawne zachowania jego funkcjonariuszy wystarczające jest wykazanie przesłanki bezprawności),
- 2) powstania krzywdy w określonych rozmiarach,
- 3) istnienia związku przyczynowego pomiędzy zawnionym naruszeniem dobra osobistego a powstałą krzywdą.

W świetle powyższego, rozpoznając sprawę w przedmiocie ochrony dóbr osobistych Sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi rozważyć, czy działanie pozwanego było bezprawne. Przepis art. 23 k.c. zawiera ogólną zasadę, że dobra osobiste, wymienione w nim jedynie przykładowo, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z treścią art. 24 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Możliwość taką ustawodawca przewidział w art. 448 k.c. Przepis art. 24 k.c. statuuje domniemanie bezprawności działania naruszającego czyjeś dobro osobiste. Domniemanie bezprawności, które ustanowił ustawodawca w art. 24 k.c. zwalnia jedynie stroną domagającą się ochrony dobra osobistego od wykazania, że działanie naruszające cudze dobro osobiste było bezprawne. Nie zwalnia natomiast takiej osoby od wykazania, że do naruszenia jej dobra osobistego doszło na skutek działania czy też zaniechania sprawcy. Innymi

słowy, w realiach niniejszej sprawy na powódzie spoczywał ciężar udowodnienia, że pozwany dopuścił się naruszenia jego dobra osobistego w postaci prawa do sądu i rzetelnego procesu. Natomiast na pozwanym ciążył obowiązek wykazania, iż Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekając w sprawie o sygn. akt (...), działał zgodnie z prawem.

Przystępując do rozważań w tym zakresie w pierwszej kolejności stwierdzić należy, że nawet gdyby w toku wymienionego wyżej postępowania karnego Sąd Okręgowy, a następnie Sąd Apelacyjny rozpoznający zażalenie na postanowienie z dnia 27 czerwca 2015 r. dopuścił się uchybień mających wpływ na treść zapadłego postanowienia, to nie stanowiłoby to naruszenia dobra osobistego powoda. W orzecznictwie sądowym wyrażono bowiem pogląd, który Sąd orzekający w niniejszym postępowaniu w pełni aprobuje, że prawa do rzetelnego procesu sądowego, będące elementem prawa do sądu, przewidzianego w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. (dalej E.k.p.c.) i art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, nie można zaliczyć do kategorii dóbr osobistych objętych art. 23 k.c. Dobra osobiste, ujmowane są w kategoriach obiektywnych, jako wartości o charakterze niemajątkowym, ściśle związane z człowiekiem, decydujące o jego bycie, pozycji w społeczeństwie, będące wyrazem odrębności fizycznej i psychicznej oraz możliwości twórczych, powszechnie uznane w społeczeństwie i akceptowane przez system prawny. Nierozzerwalne związanie tych wartości, jako zespołu cech właściwych człowiekowi, stanowiących o jego walorach, z jednostką ludzką wskazuje na ich bezwzględny charakter, towarzyszący mu przez całe życie, niezależnie od sytuacji w jakiej znajduje się w danej chwili. Katalog dóbr osobistych, wymienionych w art. 23 k.c., pozostających pod ochroną prawa cywilnego jest otwarty i wraz ze zmianami stosunków społecznych mogą pojawiać się i znikać pewne dobra, co jednak nie oznacza, że należy do niego zaliczyć prawo do sądu. Jest ono gwarantowane wymienionymi przepisami E.k.p.c. i Konstytucji, a zatem nie może być zaliczone do kategorii wartości stanowiących dobro osobiste jednostki, ponieważ jest uprawnieniem przyznanym jej tymi regulacjami w związku z funkcjonowaniem w określonej sferze życia społecznego. Nie ma podstaw do przyjęcia, że wszystkie prawa podstawowe objęte E.k.p.c. oraz wolności i prawa osobiste wymienione w Konstytucji (art. 38 do 56) powinny być chronione za pomocą środków wskazanych w art. 24 k.c., do czego dojść może, jeśli naruszenie ich doprowadzi zarazem do pogwałcenia dobra osobistego (por. wyrok SN z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 640/09, Palestra 2010/7-8/261, a także wyrok SA w Warszawie z dnia 14 listopada 2012 r., I ACa 613/12, Lex nr 1238244).

Mając powyższe na względzie powód w toku niniejszego postępowania nie mógł dochodzić zadośćuczynienia za naruszenie jego dobra osobistego w postaci prawa do sądu i rzetelnego procesu, gdyż nie należy ono do katalogu dóbr z art. 23 k.c., a zatem nie podlega ochronie na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Z tych względów powództwo okazało się bezzasadne.

Nawet jednak gdyby przyjąć, że prawo do sądu jest dobrem osobistym podlegającym ochronie na podstawie cytowanych wyżej przepisów, to w okolicznościach sprawy brak przesłanek do uwzględnienia roszczenia o zadośćuczynienie.

Powód łączył swoje roszczenie z następującymi zarzutami pod adresem Sądu Okręgowego w Poznaniu: w pierwszej kolejności wskazywał na wydanie orzeczenia w oparciu o niezweryfikowane świadectwo lekarskie i nie dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia czy zawiera ono rzetelne dane o stanie zdrowia powoda. W drugiej kolejności wskazywał, że zostało naruszone jego prawo do ochrony zdrowia, bowiem wskutek nieudzielenia przerwy w karze nie mógł korzystać z wybranych przez siebie placówek leczniczych. Jeśli chodzi o pierwszą grupę zarzutów to Sąd wskazuje, iż z akt sprawy (...) wynika, że na etapie postępowania zażaleniowego Sąd Apelacyjny dopuścił dowód opinii biegłego, która potwierdziła, iż powód może być leczony w ramach odbywanej kary pozbawienia wolności bądź w warunkach więziennej służby zdrowia bądź w warunkach wolnościowych, pod eskortą. Zatem orzeczenie Sądu Penitencjarnego jest prawomocne.

Do oceny zaistnienia przesłanek odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez sędziego orzekającego w sprawie (...), a więc funkcjonariusza państwowego, winien znaleźć zastosowanie art. 417⁽⁽¹⁾⁾§ 2 k.c. Zgodnie z jego treścią jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej

decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

W doktrynie i judykaturze nie budzi wątpliwości teza, że konieczną przesłanką szeroko rozumianej odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie omawianego przepisu za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego jest stwierdzenie tej niezgodności we właściwym postępowaniu. Już z tego wynika, że sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze (w tym zadośćuczynienie na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.) nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego. W tym przypadku obowiązuje swoisty „przedsąd”, który ma nastąpić we właściwym postępowaniu. Jednocześnie wskazuje się, że stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w postępowaniu karnym może nastąpić bądź w trybie wznowienia postępowania (art. 540 k.p.k.), bądź w wyniku rozpoznania kasacji, która w sprawach karnych przysługuje od prawomocnego orzeczenia. W wyniku tego może nastąpić uchylenie lub zmiana wyroku skazującego, a tym samym prowadzić to może do szkody powstałej w wyniku niesłusznego skazania (por. Bieniek Gerard, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom I, Warszawa 2009 Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis (wydanie IX), komentarz do art. 417¹ k.c.).

Powyższe regulacje stanowią odzwierciedlenie ogólnej zasady, zgodnie z którą możliwość orzekania o bezprawności prawomocnego orzeczenia przez sąd, który rozpoznaje powództwo o odszkodowanie za szkody związane z wydaniem takiego orzeczenia, zasadniczo jest wykluczona. Takie stanowisko znajduje wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok SN z dnia 29 października 2004 r. III CK 485/2003, M.Prawn. 2004/23/1063; wyrok SN z dnia 30 maja 2003 r. III CZP 34/2003, Prokuratura i Prawo - dodatek 2004/2 poz. 30, wyrok SN z dnia 20 sierpnia 2009 r., II CSK 68/09, LEX nr 529680 oraz SN z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 206/04, LEX nr 277883), a także w poglądach Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/2000 OTK ZU 2001/8 poz. 256 oraz wyroku z dnia 23 września 2003 r., K. 20/2002 OTK ZU 2003/7A poz. 76). Przeciwno takiej możliwości przemawia bowiem kilka ważkich argumentów. Konstytucyjny charakter prawa do odszkodowania za działanie organu władzy niezgodne z prawem nie zwalnia uprawnionych od realizacji powinności w zakresie właściwego korzystania z tego prawa. Jeżeli strona z wyboru nie korzysta z niego i rezygnuje z możliwości zaskarżenia orzeczenia w trybie instancji, czy też w trybie skargi o wznowienie postępowania pozbawia się możliwości postawienia zarzutu jego bezprawności (niezgodności z prawem). Warunkiem skutecznego wszczęcia procesu odszkodowawczego jest bowiem uprzednie wykorzystaniem przez nią środków prawnych przewidzianych w celu zmiany lub uchylenia orzeczenia sądowego niezgodnego z prawem. Dopuszczeniu możliwość stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego w procesie odszkodowawczym sprzeciwiają się istotne względy wskazane już w judykaturze takie jak wyeliminowanie na przyszłość zasadniczych rozbieżności interpretacyjnych oraz niespójności praktyki sądowej (uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r.) oraz wymóg jasnego i przejrzystego określenia odpowiedzialności Skarbu Państwa, który może być spełniony, gdy stwierdzenie niezgodności orzeczenia sądowego nastąpi we właściwym trybie, tworząc stan związania nim sądu orzekającego w sprawie o odszkodowanie. Przeciwno jego przyjęciu przemawia również ogólna zasada mocy wiążącej prawomocnego wyroku. Związanie to dotyczy nie tylko stron i sądu, który je wydał ale również innych sądów, które muszą liczyć się z faktem jego wydania, nie mogą go zmienić, ani podejmować działań ignorujących fakt wydania tego orzeczenia. Odstępstwo od tej zasady możliwe jest jedynie w sytuacjach wyjątkowych wyraźnie przewidzianych szczególnymi przepisami, które dopuszczają możliwość zmiany lub uchylenia prawomocnego orzeczenia, np. w drodze skargi o wznowienie postępowania, czy też – na gruncie postępowania karnego – w drodze kasacji. Orzeczenie rozstrzygające sprawę co do istoty na skutek uzyskanej prawomocności posiada moc wiążącą jak każde orzeczenie niemerytoryczne, ale ponadto jest wyposażone w powagę rzeczy osądzonej. Jak wskazuje się w doktrynie powaga rzeczy osądzonej wyraża się także w państwowoprawnych skutkach orzeczenia, powoduje mianowicie stan pewności i bezsporności prawnej w stosunku do przedmiotu sporu, określane mianem działania ustalającego prawo. Także z tego punktu widzenia nie do przyjęcia jest by stan ten mógł być uchylony poza trybem specjalnie przewidzianym w przepisach szczególnych dla wzruszenia prawomocnego orzeczenia lub dla stwierdzenia jego niezgodności z prawem.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd stwierdził brak przesłanek do przyjęcia odpowiedzialności Skarbu Państwu – Sądu Okręgowego w Poznaniu. Niesporny pozostawał bowiem w sprawie fakt, że powód nie dysponuje orzeczeniem stwierdzającym niezgodność z prawem kwestionowanego wyroku karnego. W szczególności niezgodność ta nie została przesądzona w trybie postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym (art. 518 i nast. k.p.k.), a także w trybie postępowania z wniosku o wznowienie postępowania (art. 540 i nast. k.p.k.).

Reasumując, powód nie wykazał koniecznej przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za rzekomą szkodę poniesioną w wyniku wydania niezgodnego z prawem orzeczenia, jaką jest zgodnie z treścią art. 417¹ § 2 k.c. uprzednie stwierdzenie we właściwym postępowaniu niezgodności tego orzeczenia z prawem. W takim stanie rzeczy Sąd ustalił, że zachowanie funkcjonariuszy pozwanego nie nosiło znamion bezprawności, co czyniło powództwo wywiedzione z art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w tym zakresie bezzasadnym.

W ocenie Sądu zarzuty powoda pod adresem pozwanego nie stanowią w gruncie rzeczy zarzutów odnośnie naruszenia dóbr osobistych powoda, a są zarzutami karnoprocesowymi, które winny być podnoszone w środkach odwoławczych. Stan zdrowia powoda jako przyczyna udzielenia przerwy odbywaniu kary był przedmiotem rozważań w postępowaniu przed Sądem I i II instancji. Tam też powód mógł zgłaszać zarzut braku weryfikacji świadectwa lekarskiego przez biegłych lekarzy. Zauważyć należy, iż podnoszenie tego typu zarzutów w niniejszej sprawie w rzeczywistości zmierza do podważenia prawomocnych ustaleń Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego, co jest w ocenie Sądu niedopuszczalne,.

Powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną mu przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, czyli przesłanek z art. 417 § 1 kc. Zarzuty powoda pod adresem Sądu jakoby nie dokonał weryfikacji świadectwa lekarskiego z dnia 31 sierpnia 2015 r. są bezpodstawne. Sąd na etapie postępowania odwoławczego zwrócił się uzupełniającą opinię dotyczącą stanu zdrowia powoda, która wskazywała jednoznacznie, iż aby powód mógł być poddany leczeniu czy to w warunkach więziennej służby zdrowia czy też w warunkach wolnościowych nie jest niezbędna przerwa w karze. Twierdzenia powoda, że w świadczenia udzielane osobom osadzonym są często niższej jakości i mają węższy zakres, a skazani są traktowani przez personel szpitala w sposób lekceważący są gołosłowne i niczym nie poparte. Wskazać należy, iż osobom osadzonym niejednokrotnie świadczenia medyczne są udzielane szybciej i w szerszym zakresie niż osobom przebywającym na wolności. Z dokumentacji medycznej powoda wynika, iż był poddawany konsultacjom w najlepszych szpitalach w P., przy czym na leczenie w Klinice (...) na ul. (...) powód nie wyraził zgody. Trudno jest w takiej sytuacji doszukiwać się winy Skarbu Państwa skoro powód nie chce korzystać z leczenia, jakie oferuje mu zakład karny. Powód przebywa w warunkach izolacji więziennej, zatem musi się też liczyć z ograniczoną możliwością stanowienia o sobie, w tym wyborze miejsca, w którym zostanie poddany operacji lub leczeniu. W ocenie Sądu nie można zarzucić pozwanemu, iż naruszył dobro osobiste powoda w postaci prawa do ochrony zdrowia. Powód nie wykazał żadnej szkody, bowiem schorzenie, na które cierpi mogą być leczone bez przerywania kary pozbawienia wolności. Zauważyć należy, iż nie stanowi o bezprawności działania pozwanego fakt, iż orzeczenie, które zapadło było niekorzystne dla strony powodowej.

W konsekwencji uznać należało, że powód nie udowodnił faktu naruszenia jego dóbr osobistych w postaci prawa do sądu i rzetelnego procesu. Powód nie wykazał również, że skutek działania bądź zaniechania sądu ucierpiał jego prawo do ochrony zdrowia. Nie została zatem spełniona podstawowa przesłanka odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Ponadto, w okolicznościach sprawy zachowanie pozwanego nie nosiło cech bezprawności, co również musi prowadzić do oddalenia powództwa.

Mając powyższe na względzie, Sąd w pkt 1 wyroku, działając w oparciu o wskazane wyżej przepisy, oddalił powództwo w całości.

W punkcie 2 wyroku Sąd na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 poz. 461) Sąd zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz adw. K. J. ustanowionej z urzędu, wynagrodzenie w wysokości 3600 zł netto.

Ponieważ Sąd nie orzekł o całości kosztów postępowania, to jest kosztach zastępstwa procesowego poniesionych przez pozwanego, Sąd na jego wniosek wyda na orzeczenie uzupełniające.

SSO Maria Prusinowska